

ciosae (Cant. VI.); Regno, Ovili, Domui, ut diximus (n. 440.); Navi seu *arcae Noe* (I. Pet. III.). Atqui haec omnia ideam exhibent regiminis summi penes unum existentis, seu monarchiae. Revera — a) Nulla sunt castra ordinata, ubi non sit unus supremus Dux: unde dicit S. Hieronymus (ep. ad Rustic.): « in quamvis grandi exercitu unius signum exspectatur » — b) In quolibet corpore unum est caput, quod cetera membra veluti regit (1) — c) Constat autem regnum non nisi unum regem habere; atque unum ovile pastorem quoque unum requirere: unde dicitur (Jo. X.): « Fiet unum ovile, et unus pastor » (2). — d) Domus etiam unum habet dominum, iuxta illud (Luc. XII.): « Quis, putas, est fidelis dispensator et prudens, quem constituet Dominus super familiam suam? » Quae verba dicuntur Petro, et de ipso Petro, uti ex contextu patet. Imo, ut ostendat Christus se loqui de uno, qui praesit omnibus conservis, et qui *soli Domino* subiiciatur, subiungit: « Quod si dixerit malus ille servus in corde suo, moram facit Dominus meus venire, et coeperit percutere servos et ancillas, et manducare et bibere cum ebriosis: veniet Dominus servi illius in die, qua non sperat, et hora, qua nescit, et dividet eum, partemque eius cum infidelibus ponet ». — e) Denique « in navi, inquit

(1) « Ac ne forte dicas, inquit Bellarminus, habet Ecclesia suum Caput, Christum: propterea non comparamus hoc loco Ecclesiam cum Christo, ut membra cum capite, sed ut sponsam cum sponso qua similitudine Scripturae utuntur (Apoc. XXI. 2., Cor. XI., Eph. V. et in Canticis frequentissime). Ac profecto si Ecclesia, quae est in terris, Christo secluso non inepte comparatur sponsae: secluso etiam Christo, unum caput habere debet prae-
sertim cum diserte (Cantic. VII.) inter alia eius membra etiam caput numeretur: « Caput tuum », inquit sponsus ad sponsam, « sicut Carmelus. » Et sponsa de sponso: « Caput eius aurum optimum » (Cantic. V.). Et sponsus quidem comparat caput sponsae monti Carmelo, quoniam etsi summus Pontifex ingens est mons; tamen nihil aliud est quam terra, id est, homo. Comparat autem sponsa sponsi caput auro optimo, quia caput Christi Deus est ».

(2) Hinc Cyprianus (lib. 1. ep. 6. ad Magnum), loquens de Novatiano, qui voluit fieri Episcopus Romae, cum iam creatus esset, et sederet Cornelius: « Et idecirco », inquit, « Dominus insinuans nobis unitatem de divina auctoritate venientem, ponit et dicit: Ego et Pater unum sumus: ad quam unitatem redigens Ecclesiam suam denuo dicit: Et erunt unus grex, et unus Pastor. Si autem grex unus, quomodo potest gregi annumerari, qui in numero gregis non est? aut pastor haberi quomodo potest, qui manente vero pastore, et in Ecclesia Dei ordinatione succedanea praesidente nemini succedens, et a seipso incipiens, alienus fit et profanus? »

S. Hieronymus (in epist. ad Rusticum), unus gubernator »; et S. Cyprianus (lib. 1. epist. 6.) posteaquam docuerit, arcum Noe typum fuisse Ecclesiae, probat, Novatianum non potuisse fieri huius arcae gubernatorem, quia iam Cornelius factus erat, et navis una unum rectorem postulat, non plures.

4) *Quoad analogiam et usum* — a) Christus cum in terris degeret, Ecclesiam visibiliter administrabat, ut summus eius pastor et rector. Ergo et ille, qui nunc vices gerit Christi in terris, solus integre possidet supremam potestatem: ita quidem Ecclesia, quae nunc existit, eadem est civitas atque idem regnum, ac Ecclesia quam initio Christus regebat. — b) In locis singulis singuli constituuntur Episcopi, qui ceteris omnibus eius loci ministris et pastoribus praesint: in provinciis singulis constituuntur singuli Metropolitani, qui suae provinciae Episcopis praesideant: in maioribus urbibus Primates seu Patriarchae constituuntur. Aequam est igitur, ut sit etiam unus aliquis qui toti Ecclesiae praesit, et cui ipsi Primates et Patriarchae subiiciantur. Cum enim monarchicus principatus conveniat uni civitati, uni provinciae, uni nationi; Ecclesiae etiam universae convenire dictundus est: nulla namque ratio postulat, ut partes monarchice, totum autem secus gubernetur — Cf. Bellarminum (de Rom. Pontif. l. 1. c. 9.), a quo totum hoc argumentum desumpsimus.

546. II. Iterum *ex Scriptura*. Etenim (Matth. XVI.) dicit Christus Simoni Petro: « Tu es Petrus et super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam... tibi dabo claves regni coelorum. Et quodcumque ligaveris », etc. Haec autem verba promissionem continent potestatis, quam deinde Petro contulit Christus (Jo. XXI.), dicens: « Pasce agnos meos... pasce oves meas ».

Iamvero constat — 1) contineri in his verbis *unitatem imperii in capite*; nam verba « Tu es Petrus, et super hanc petram... Tibi dabo claves » ad solum Petrum referuntur; sicut etiam solum Petrum respiciunt illa: « Dicit [Jesus]: Pasce agnos meos... Pasce oves meas ». Quid vero his verbis Petro promittitur ac confertur? Suprema potestas in Ecclesia, quae est *ovile Christi*; verbum enim *Pasce* exprimit potestatem instar regiae, et proprie significat regere cum imperio, nec ullo adiecto verbo restringitur: sicut etiam potestas *clavium* absoluta est et

monarchica (cf. Is. XXII.; Apoc. I.): ipsa denique *fundamentalis petrae* metaphora significatur, omnia et singula in Ecclesia dependere ab uno Petro.

2) Constat contineri iisdem verbis *universalitatem subiectionis* in membris. Quid enim uni Petro subiicitur? id, cuius est fundamentum, nempe tota Ecclesia super ipsum aedificanda; id quod pastorali curae Petri committitur, nempe agni et oves seu simplices fideles et praepositi eorum, omnes omnino qui de Ecclesia sunt.

3) Hinc iisdem verbis contineri constat *indivisionem supremae potestatis in uno Petro*. Etenim si potestas imprimis promissa, deinde collata uni Petro talis est, ut *ad omnia* sine ulla restrictione, se extendat; et *omnes* in Ecclesia ei subiificantur: necesse est ut *plenitudo summae potestatis* in uno capite, nempe in Petro, indivisa resideat. — Sed huiusmodi argumentum hic innuere sufficiat; siquidem evolvi debet, ubi de Petri primatu sermo erit.

547. III. *Ex Patribus*, qui docent — 1) *unitatem imperii in capite*. Ita Optat. Milev. (l. 2. c. Parmen.) ait: « Cathedra una est, et negare non audes scire te, Petro primum in urbe Roma cathedram esse collocatam, ubi sederit omnium Apostolorum caput Petrus, inde Cephas appellatus ». — S. Cyprian. (l. de unit. Eccles.): « Quamvis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat,... tamen ut *unitatem manifestaret*, unitatis eiusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit. Hoc erant utique caeteri Apostoli quod fuit Petrus, pari consortio praediti honoris et potestatis: sed exordium ab unitate proficiscitur, et primatus Petro **datur**, ut Ecclesia una monstretur ». — S. Jo. Chrysost. (hom. 3. in Act. Apost.) agens de Petro electionem Mattheiae ordinante ait; « Merito primus omnium usurpat auctoritatem in negotio, ut qui omnes habeat in manu ». — Maximus Constantinopolitanus (in epist. ad Orient.): « Petrum ex caeteris mortalibus de toto orbe **conditor orbis** elegit, cui cathedram magisterii principaliter possidendam tenere perpetuo privilegii iure concessit ».

Docent — 2) *universalitatem subiectionis in membris*. Ita S. Bruno Ep. Signien. (Comment. in Joan. part. III. cap. 21. n. 55.) inquit: « Non solum pastorem, sed pastorum pastorem constituit;

paseit igitur Petrus agnos, paseit et oves, pascit filios, pascit et matres, regit subditos, regit et praelatos: omnium pastor est; quia praeter agnos et oves in Ecclesia nihil est ». — S. Leo (serm. 3. de Assumpt. sua): « De toto mundo unus Petrus eligitur, qui universarum gentium vocationi et omnibus Apostolis cunctisque Ecclesiae Patribus praeponatur: ut quamvis in populo Dei multi Sacerdotes sint multique pastores, omnes tamen proprie regat Petrus, quos principaliter regit et Christus ». — Cyrill. Alex. (l. Thesaur.): « Petro omnes iure divino caput inclinant, et Primate mundi tanquam ipsi Domino Jesu obediunt ». — Nanzianzenus (Orat. 26.): « Vides, quemadmodum ex discipulis Christi, magnis utique omnibus et excelsis, hic [Petrus] petra vocetur et Ecclesiae fundamenta in fidem accipiat, ille [Joannes] impensis ametur et supra pectus Jesu requiescat; ac reliqui discipuli eos sibi praeferriri aequo animo ferant ». — S. Gregorius (l. 4. ep. 32.): « Cunctis Evangelium scientibus liquet quod Beatissimo et omnium Apostolorum principi Petro Dominica voce totius Ecclesiae cura commissa est... Ecce claves regni coelestis accepit, potestas ei ligandi atque solvendi tribuitur, cura ei totius Ecclesiae et principatus tribuitur ».

Docent — 3) *indivisionem summae potestatis in capite*. Ita Cyrillus Alex. (in Thesaur.): « Petro plenissimum commisit; et nulli alii Christus, quod suum est plenum, sed ipsi soli dedit ». — Optat. Milev. (l. cit.): « In quo uno cathedrae unitas ab omnibus servaretur, nec caeteri Apostoli singulas sibi quisque defenderet; ut iam schismaticus et peccator esset, qui contra singularem cathedram collocaret alteram: ergo cathedra una est ». — Hieronym. (l. 1. contr. Jovin.): « Inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto schismatis tolleretur occasio ». — Item Cyprian. (epist. 55.): « Neque enim aliunde haereses obortae sunt aut nata schismata, quam inde, quod Sacerdoti Dei non optemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos et ad tempus iudex vice Christi cogitatur ».

548. Quae omnia simul complexus S. Bernardus, verum *Gallianae Ecclesiae decus*, ita (ad Eugenium Pap.) pulcherrime exprimit: « Age », inquit, « indagemus adhuc diligentius quis sis, quam geras videlicet pro tempore personam in Ecclesia Dei. Quis es?

Sacerdos magnus, Summus Pontifex. Tu princeps Episcoporum, tu haeres Apostolorum, tu primatu Abel, gubernatu Noe, Patriarchatu Abraham, ordine Melchisedech, dignitate Aaron, auctoritate Moyses, iudicatu Samuel, potestate Petrus, unctione Christus. Tu es cui claves traditae, cui oves creditae sunt. Sunt quidem et alii coeli ianitores et gregum pastores, sed tu tanto gloriosius quanto et differentius utrumque prae caeteris nomem haereditasti. Habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos, tibi universi crediti, uni unus, nec modo ovium sed et pastorum. Unde id probem quaeris. Ex verbo Domini. Cui enim, non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum, sic absolute et indiscretæ totæ commissæ sunt oves? Si me amas, Petre, pasce oves meas. Quas? Illius, vel illius populi, civitatis aut regionis, aut certi regni? oves meas, inquit: cui non planum designasse aliquas, sed assignasse omnes? Nihil excipitur, ubi distinguitur nihil ».

549. IV. *Ex ratione*, quae massimam rei congruentiam ostendit. « Manifestum est, inquit D. Thomas (c. g. l. 4. c. 76.), quod quamvis populi distinguantur per diversas dioeceses, et civitates, tamen sicut est una Ecclesia, ita oportet esse unum populum Christianum. Sicut igitur in spirituali populo unius Ecclesiae requiritur unus episcopus, qui sit totius populi caput; ita in toto populo Christiano requiritur quod unus sit totius Ecclesiae caput.

« Item. Ad unitatem Ecclesiae requiritur quod omnes fideles infide convenient. Circa vero ea quae fidei sunt, contingit quaestiones moveri; per diversitatem autem sententiarum divideretur Ecclesia, nisi in unitate per unius sententiam conservaretur. Exigitur ergo ad unitatem Ecclesiae conservandam, quod sit unus qui toti Ecclesiae praesit. Manifestum est autem quod Christus Ecclesiae in necessariis non deficit, quam dilexit, et pro ea sanguinem suum fudit, cum et de synagoga dicatur per Dominum: "Quid ultra debui facere vineae meae, et non feci?" (Isa. V. 4.). Non est igitur dubitandum quin ex ordinatione Christi unus toti Ecclesiae praesit.

« Adhuc. Nulli dubium esse debet quin Ecclesiae regimen sit optime ordinatum, utpote per eum dispositum, per quem "reges regnant, et legum conditores iusta decernunt" (Prov. VIII. 15.). Optimum autem regimen multitudinis est ut regatur per unum: quod

patet ex fine regiminis, qui est pax: pax enim, et unitas subditorum est finis regentis. Unitatis autem congruentior causa est unus quam multi. Manifestum est igitur regimen Ecclesiae sic esse dispositum ut unus toti Ecclesiae praesit ».

550. NOTA. — Obiectiones, quae hic afferri possent, proprie imputent Primatum Petri, eiusque naturam. Ab iis ergo expendendis consulto hic abstinemus.

ARTICULUS NONUS

Utrum ex Christi institutione Ecclesia societas sit perfecta.

§ I.

Exponitur status quaestionis.

551. Post ea quae disputavimus in art. praec. vix necesse esset hanc proponere quaestionem: si enim, supposito praesertim fine proprio Ecclesiae, qui supremus est, semel constat, vigere in Ecclesia monarchicam regiminis formam, ac proinde eam esse *Regnum*; nisi omnibus regnis rationem societatis perfectae denegare velimus, eam Ecclesiae tribuamus oportet. Attamen cum nunc temporis sat communis sit error, quod Ecclesia instar sit *collegii* a civili societate dependens, haud abs re erit directe hunc errorem impugnare.

552. Igitur ex errore eorum, qui democraticam regiminis formam in Ecclesia adstruebant (n. 517. seqq.), facilis fuit transitus ad proclaimandam Ecclesiae subjectionem societati civili: nam si ius in sacra est patrimonium populi; illi potissimum tribui debet, qui in civili republica populi personam gerit. Recentiores tamen politici et regalistae paulo diverso processu in eamdem consequentiam devenerunt. Ipsi enim Ecclesia nihil aliud est, nisi collegium quoddam in societate civili existens, eo ferme modo se